

Mijn kind wordt prof

Toen Lionel Messi vijf jaar oud was begon hij met voetballen op de club die door zijn vader werd geleid, een buurtkluppie vlakbij zijn huis in Rosario in het noordoosten van Argentinië. Wat was de kleine Messi goed! Zijn reputatie snelde hem vooruit, zodat hij in 2000, op 13-jarige leeftijd, werd toegevoegd aan de cantera, de jeugdopleiding van FC Barcelona. Die belofde de kosten te dragen voor de medische behandelingen van Messi, die met een groeistoornis te kampen had. Een win-win situatie, want Messi debuteerde op zijn 16e in het eerste van FC Barcelona en wordt algemeen gezien als de beste voetballer ter wereld. Zijn salaris bedraagt zo'n 20 miljoen euro per jaar – en zijn lengte is opgerekt tot 1.70 meter.

Talent

De vraag is natuurlijk of Messi ook zo groot (in zijn geval letterlijk én figuurlijk) was geworden zonder de tijd en aandacht die zijn pa in hem investeerde. En wat als die niet de plaatselijke voetbalclub leidde, maar de zwemclub? Of het belangrijker vond dat Messi hoge cijfers haalde op school dan ogen gooide op het voetbalveld? De vader van Messi is natuurlijk niet de enige die zijn kind tot grootse prestaties leidt: kijk maar naar Jos Verstappen die zijn zoon al jaren klaarstoomt voor een carrière in de Formule 1, of Petr Krajiček, die zijn zoon Richard naar een Wimbledon-titel pushte. Een voormalig Formule 1-coureur ziet vast snel genoeg of zijn zoon uit hetzelfde snelle hout is gesneden. Maar wat als je zelf accountant of bakker bent, en gespeend van enige aanleg anders dan met cijfers goochelen en lekkere dingen bakken (hoe waardevol dat ook is!)? Hoe weet je of je kind echt talent heeft voor voetballen, zingen of zwemmen?

'Talent is iets ongrijpbaars', zegt sportpsycholoog en pedagoog Rianne van Strien, oprichter en directeur van Coach2Score, dat onder meer jonge sporttalenten begeleidt. 'Je kunt iets beter dan gemiddeld voor jouw leeftijd. Het is een bepaalde aanleg voor iets. Die aanleg kán uitmonden in een professionele toekomst. Maar aanleg alleen is niet genoeg. Je moet gemotiveerd zijn, en de wil hebben om jezelf te verbeteren.'

Hoge pieken en diepe dalen

Rianne geeft regelmatig workshops aan ouders van talentvolle kinderen. Die workshops zijn deels ontstaan vanuit sportbonden, die merken dat ouders veel vragen hebben over de begeleiding van hun kind-met-talent. Logisch, want het heeft best veel impact op het gezinsleven. Een kind met talent kost veel tijd, energie en geld, en dat zijn alleen nog maar de praktische zaken. Want hoe leuk is het bijvoorbeeld voor broertjes en zusjes als alle aandacht naar dat ene, zo bijzondere kind gaat? En hoe is het voor dat bijzondere kind zelf, dat veelvuldig te maken krijgt met diepe dalen (een verloren wedstrijd, boze trainers, teleurgestelde ouders, gemiste feestjes, een negatieve recensie) en hoge pieken (een gewonnen wedstrijd, iedereen vindt je interessant en bijzonder, je ouders zijn trots op je, je staat in de krant, een positieve recensie)? ➤

Nederlandse kinderen hebben talloze buitenschoolse interesses.

Ze doen aan volleybal, ballet of paardrijden, spelen klavecimbel of viool, hebben zangles of tekenles, je kunt het zo gek niet bedenken.

Goed voor de ontwikkeling en vooral hartstikke leuk! Maar wat als je kind erin uit blijkt te blinken?

Stoom je het dan klaar voor de internationale top? En wat komt daar allemaal bij kijken?

Wonderkinderen

Leonardo Da Vinci, Hugo de Groot, Michael Jackson, **Wolfgang Amadeus Mozart**, Pablo Picasso, Ted Kaczynski ('the Unabomber'), Tiger Woods, Yo-Yo Ma en Aretha Franklin. Allemaal wonderkinderen: kinderen die op (soms zeer) jonge leeftijd iets kunnen wat je op grond van hun leeftijd niet zou verwachten. Extreem goed zingen, dansen, schilderen, zwemmen, noem maar op. Een wonderkind is niet per se hoogbegaafd. Is je toekomst uitgestippeld als je een wonderkind blijkt te zijn? Niet als je het aan Boudewijn de Groot vraagt, die in 'Een wonderkind van 50' zingt over iemand die op latere leeftijd zijn beloften niet waar kan maken. 'want een wonderkind van twintig is altijd een goed begin. En een wonderkind van veertig, dat is een naar geval, die zoveel had kunnen worden, maar die niks meer worden zal.' En een wonderkind van vijftig? 'Een wonderkind van vijftig voldoet niet aan zijn plicht. Hij had niet ouder mogen worden, hij heeft de wereld opgelicht.' Het loopt helaas tragisch af met dit wonderkind. En dat geldt trouwens ook voor Michael Jackson (vroeg dood door een overdosis Propofol) en Ted Kaczynski (veroordeeld tot acht keer levenslang zonder mogelijkheid tot vervroegde vrijlating). Het is soms helemaal zo gek niet om 'gewoon' te zijn...

Rianne: 'Ouders vinden het vaak leuk en interessant dat hun kind ergens in uit blijkt te blinken. Of spannend, zeker als het gaat om risicovolle sporten als motorcross en paardrijden. Ik merk tijdens de workshops dat alle ouders in essentie het beste voor hebben met hun kind. Maar je moet ze soms wel een beetje 'opvoeden'. Want er komt dus best veel bij kijken.' Dat weet Annette van Otegem maar al te goed. Haar dochter van tien doet audities voor de vooropleiding van de Nationale Balletacademie. Als ze alle rondes doorkomt gaat ze naar een nieuwe school, in Amsterdam, waar ze dagelijks zal moeten trainen. De opleiding tot professioneel danser is dan officieel gestart. Mind you, we hebben het over groep 7. Een beslissing die je niet licht neemt dus. 'Het danstalent van mijn dochter heeft positieve en negatieve kanten. Het is ontzettend goed voor haar zelfvertrouwen. En ze danst met zoveel plezier; ik zie haar dan helemaal opbloeien. We zijn er erg trots op dat ze er helemaal voor gaat. Aan de andere kant: het is een harde wereld. Ze zal veel met teleurstelling en afwijzing te maken krijgen. En alles wat ze doet draait om ballet. Ze is bijvoorbeeld al erg bezig met haar lijn, daar schrik ik weleens van. Ook kost het ons nu al best veel tijd en geld: al dat brengen en halen en wachten. Dat wordt straks alleen maar meer.'

Kind zijn

Het is dus niet niks als je kind een groot talent blijkt te hebben. Niet voor jou, en niet voor je kind. Aandacht en begeleiding voor ouders en kinderen is dus belangrijk, vindt Rianne. 'Zo kun je een kind bewust maken van wat er met hem of haar gebeurt. Wat betekenen die kriebels in je buik? Wat betekent het om anders te zijn? Hoe kun je daarmee omgaan? Ouders probeer ik inzicht te geven in hun gedrag, en de invloed die dat op hun kind heeft. Ik laat altijd een filmpje van Jiskefet zien, waarin een voetbalvader zwaar teleurgesteld is in zijn zoontje, en dat niet onder stoelen of banken steekt (zoek 'Jiskefet voetbalvader' op YouTube, red.). Sommige vaders herkennen zichzelf in deze voetbalvader. Met ouders praat ik ook over al dat extra trainen, en het vertrouwen dat je aan de trainer geeft. En over de invloed die je hebt op je kind. Kinderen hebben per definitie de behoefte aan goedkeuring van hun ouders. Dat moet je je goed realiseren.'

Als ouder kun je je behoorlijk laten meeslepen door het talent van je kind. Je doet en laat er ook veel voor. Maar er is een grens, vindt Rianne. 'Het belangrijkste is dat kinderen plezier blijven houden in hun sport of waar ze dat talent ook voor hebben. Als je er plezier in hebt hou je het ook langer vol. En een kind moet ook kind kunnen zijn.'

Onvervulde idealen

Plezier (blijven) hebben, daar draait het om. Koste wat kost je kind blijven pushen om te presteren kan weleens een averechts effect hebben. Ex-turnster Verona van de Leur, vijf medailles op het EK van 2002 en in datzelfde jaar Sportvrouw van het Jaar, stopte met haar sport in 2008. De reden? Ze voelde zich een gevangene; haar hele leven, alles wat ze at, deed en liet, stond in dienst van de sport. Wie ze was deed niet ter zake. Haar hele kindertijd stond in het teken van de topsport, en dat gold ook voor de relatie die ze met haar ouders had. Ze heeft nooit kind kunnen zijn, meent ze, maar was een product. Ze spande een rechtszaak aan tegen haar ouders (die ze won), die draaide om geld dat ze nog tegoed zou hebben. Geen leuke kindertijd én een volledig ontspoorde relatie met je familie (om nog maar te zwijgen over haar problemen met justitie en haar huidige beroep als 'webcam girl'): je gunt het niemand.

Ook de eerder genoemde Richard Krajicek brak met zijn vader – evenals zusje Michaëla, ook al zo'n tennistalent. Richard moest de onvervulde idealen van zijn vader vervullen, liet zijn moeder eens weten.

Ronduit bizar is de situatie bij de Amsterdamse voetbalclub Zeeburgia, groothandelaar in goede jeugdspelers, waar een jeugdtrainer moeders van pupillen in ruil voor seks hun kinderen speeltijd zou hebben geboden. Het geeft wel aan welke belangen er spelen in de wereld van de topsport – en wat er mis kan gaan.

Meters maken

De kans op een professionele carrière als voetballer, ballerina of zangeres is klein, heel klein. En de weg ernaar toe is zwaar. Je kunt er dus ook voor kiezen om helemaal niks te doen. Hoef je lekker niet iedere zaterdagmorgen om 7.00 uur in de auto te zitten om het hele land door te rijden voor een wedstrijd. Maar doe je je kind dan tekort?

Rianne: 'Dat is een hele lastige discussie. Want het is wel heel leuk om te doen waar je goed in bent, en je haalt er heel veel zelfvertrouwen uit. Ik denk dat het oprecht om je kind moet gaan – dus niet om wat jij als ouder wilt.' Maar moet het dan perse allemaal gebeuren in de kindertijd? Komt talent niet hoe dan ook wel bovendrijven? Rianne: 'Je moet heel veel meters maken om ergens heel erg goed in te worden. Tussen acht en tien jaar is de ideale leeftijd om veel uren te maken. Die uren zijn nooit meer op latere leeftijd in te halen.' Annette kan dat alleen maar beamen. Als je niet op jonge leeftijd met ballet begint kunt je nooit de top halen.

Do's en dont's

Is jouw zoon de topscorer van de F-jes van De Pelikanen? Of danst hij een heel behoorlijke Notenkraker? Heb je een kind dat fantastisch zingt en graag mee wil doen aan The Voice Kids? Dan vraag je je ongetwijfeld af hoe je het leuk kunt houden. De do's en dont's van Rianne:

- Kijk goed naar je kind. Wat vindt hij of zij leuk? Probeer het te begrijpen en er interesse voor op te brengen.
- Geef je kind onvoorwaardelijk vertrouwen.
- Luister naar de persoonlijke beleving van je kind.
- Je kind is geen talent; je kind heeft een talent. Investeer ook in zijn of haar andere 'rollen'. Een weekend bij oma logeren – en dus even helemaal niet met het talent bezig zijn – kan heel fijn zijn.
- Stel de juiste vragen na afloop van een wedstrijd of auditie: Heb je plezier gehad? Wat was het leukste vandaag? Wat heb je geleerd? Wat lukte vandaag? Wat heeft de coach gezegd?
- Beperk het geven van kritiek.
- Help je kind te relativieren.

Zonde

Jullie hebben er alles aan gedaan om de top te bereiken. En toen... kwam de puberteit. Of misschien besluit je kind al eerder geen zin meer te hebben om dagelijks te oefenen. Wil hij toch liever op basketbal. Raakt hij geblesseerd. Of blijkt ze toch minder veelbelovend dan gedacht. Of vind jij dat de grens is bereikt, merk je dat hij niet meer happy is. Zonde! Al die tijd en moeite voor niks. Toch? 'Nee hoor!', meent Rianne. 'Kinderen leren zoveel van deze ervaring: omgaan met tegenslagen, plannen, samenwerken en discipline, om maar wat te noemen. Bovendien: het is toch fantastisch als je kind met veel plezier kan terugkijken op die bijzondere tijd?!' ◀

Welk type ouder ben jij?

- De ongeïnteresseerde of afkeurende ouder
- De coachende ouder
- De (over-)kritische ouder
- De overbeschermdende ouder
- De schreeuwende of fanatieke ouder
- De zichzelf identificerende of pronkende ouder
- De zichzelf opofferende ouder
- De betrokken of realistische ouder

Ongeveer 80% van de ouders is een betrokken of realistische ouder, het meest wenselijke type. De andere zijn lastig voor hun kinderen...

Bron: Langs de lijn of erover? Ouders en sport, Eimer Wieldraaijer en Hans Nieuwenburg

